

శ్రీ
రామయాజిచరిత్రము.

ఇయ్యది

శ్రీమద్రామహేంద్రవరముగా

మహారాజశ్రీ

శ్రీపంచమర్తి శ్రీ వంశీట శీతారామచంద్రంపు

బహుర్ జమిన్ దారువారి

ఇ. క్రియల్ జనానా న్యాయులు

ధానాంధోర ధ్యాయులగు

ప్రహ్లాద శ్రీపతి భాస్కర శాస్త్రిగారిచే

రచి సంపాదించి ప్రకటింపబడియె.

మొదట తొమ్మిది 2000 ప్రతులు.

రాజమహేంద్రవరము

రా. ఇ. క్రియల్ జమిన్ దారువారి న్యాయులు

1914.

రెజిస్టర్డ్ కాపీరైట్.

వెల రు 0 4-0.

శ్రీమదమస్తు.

శ్రీమదస్తోత్రురు పరబ్రహ్మణేనమః.

సీ రిక .

శ్లో. సృష్టికృత్యపరంహార పిధానానుగ్రహాత్మకం

కృత్యంపంచవిధం యస్మాత్తస్మమశ్వాశ్వతంశివం

నుభజనులారా, శ్రీమద్భుతఖండంబున చెన్నప్రసీమండలంబు
నంకు విలసిల్లుచున్న గుంటూరుజిల్లా వంగోలుతాలూకా కొప్పోలు
గామవాస్తవ్యులుచు కమ్మకుల శిబామణులుచు విబుధ వరేణ్యులు
నలు ప్రకాశించుచున్న సింగమునేచి శ్రీ రామనూజగారు శ్రీమద
ధ్యాత్వ సప్తా గరిష్ఠులై యుండియు? స్వయంతీర్థః పరాన్తారయతి?
అనున్యాయంబున సమస్త జనుల మనంబులంగల జాతికాత్పణ్యాద్య
జ్ఞాన తమోన్యాపారింబు లడంగించుటకై మహేంద్రోపన్యాసాది
గ్రంథంబులు సుతీస్త్వతి పురాణాగమేతిహాసాది కములచే విలసిల్లు
నట్లు జగద్వ్యాప్తి నొందించు సర్వజన సామరిస్యంబగు కిర్త, ధర్మ
మర్తజ్ఞానంబుల నాచరించుటకై శ్రీరామయజ్ఞంబును వైశ్వదేవంబు
ను శ్రీరామసామాజ్య వ్యూహిషేక మహోత్సవంబును సర్వపం
డిత జన్మాహ్లాదకనంబగు సకలలగావించియు లోకోపకారార్థమై పా
టుపడుచున్నారన్న సంగతి సర్వజనవిదితమే గావున నేనిందునూతన
ముగ వివరింపవలసినది యేమున్నది. యైనను సత్కర్మ, జ్ఞానాభివృ
ద్ధికై యన్నించునారు చక్షుజనులందరు నింకను వీరు జేయబూనుకొనిన
యజ్ఞాదులకు కావలయునట్టి సహాయములు చేయుచుందురని నాచే
ప్రార్థితులు ఈమహామహునికి నంకితమిచ్చి ఈ చారిత్రమును ప్రకా
శింపజేసితినికాబట్టి యే తద్దగింపములు వలయువారలు శ్రీమదాగ్ని,

హేంద్రపురవాస వ్యులగు బ్రహ్మశ్రీ మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ శ్రీపతి భాస్కర శాస్త్రిగారికి వాసి తెప్పించకొనవచ్చును.

సీ. కల్లునినర్యునా కామావధానులు నుగునిదివాకర్ల సోమయాజి
యలచిల్కపాటి రంగాచార్యవర్యులు బ్రధితునా శ్రీపతిభాస్కర
కవి మొనలైననభ్యులు ముదముతో వైశ్వదేవంబు శ్రీరామ
స్వామ్యాద్యైరమ్యుల పట్టాభిషేకంబు జాగ్రహి సింగమునేని రామ్యా
జిగారిచే రహితలంగుల నల్లుజేయించి కొప్పేలునందుయాజి చేత
నుతులొంది యానంద జ్యేష్ఠబహుళ పంచమీయుక్త మగు భృ
గువాసరముకు స్వస్థలము రాణ్ణ హేంద్రంబు వచ్చిరెలమి.

ఇట్లు నున్ విధేయనుధీ,

శ్రీపతి భాస్కరశాస్త్రి

రాజమహేంద్రవరము

ఇది గవర్ని మెంటు చట్టప్రకారం నిజస్థిరచేయబడినది.

కయింద పద్యముల సంఖ్య పొందినది 7 నుండి 10 వరకు ఉన్నది. 148 పద్యములు లేకున్నవి. ఈ చదువులు గ్రహింప ప్రార్థన.

౧

శుభమస్తు.

క. శ్రీమంమదనరు కొప్పోల్

గా, బున రామ యజ్ఞకర్తృ

సు వంశస్తోమంబు పద్యఫణితికా

గీమహితుల సభనుసన్నుతించెదను శివా

ఆకర్ణింపుము.

చ. చనవులకొమ్మ కమ్మకులజాతము నందభివృద్ధిజెందు జ
న్నిదముల గోత్రవాధి రమణీయము సింగమునేనివంశ మం
దుదయము గన్న వారు పుగుపోత్తము లార్యులు రామభక్తి సం
పదజెలువొందు గీర్తులు శుభావహులౌ శ్రిత కల్పవృక్షముల్ 2.

ఉ. శ్రీయత తత్కుటీనుడగు సింగమునేనివశేణ్య
డాదినారాయణ యజ్ఞమొందికి విభాగశిరీరీతయై
రిసింగరామాయణకావ్యతత్పరతనాశ్రితపోషణతత్పరత్వమున్
త్రేయముగాదలంచి పడసెన్ పురుషార్థములిగ్మ్యులాస్థలిన్ 3.

క. ఆవిధుచమునకు వేంకటరామయ్యజనించెనతడు రహివేంకట
లక్ష్మీమంగుసక్క శితుడు గీమహిమ కలంగువంశ దీపకుడగుచున్.

ఉ. ఆమహాపీయ దిగ్గతుల కిందముగాజనియించె సగ్గుణ
గామశి నాగుసన్నతుడు శంరివైష్ణవభక్తిధుర్యుడా
శ్రీమహితుండు స్వాంకముగ శ్రీరఘరాము ప్రతిష్ఠజేసె
తద్గోమమునందె నాధికిమా ధన్యతిగాంచె నటంచునెన్నగన్ 5.

శ్లో గీ. అతులీతాహింస దీక్షకునాటపట్టె
సత్యసంపదికిమ్ము ప్రతిప్రసామ్ము
బరగు కొప్పోలుగామ నివాసియగుచు
ధరణి కోదండరామయ్య దనరుడుండు

శ్రీ. ప్రతిభ కోదండరామయ్య యతనిభార్య
 సతిపతివ్రత రామానుజమ్మవెలయు
 వీరలిర్వురు తపములుకోరిజేసి
 సుతులనల్వర గాంచిరి ప్రతనియుక్తి

6.

ఆనల్వరినామంబులు వివరించెద.

సీ సంబెరుమాళ్ళను జ్ఞానైకనిష్ఠచే
 సంబెరుమాళ్ళనే నమ్మికొల్పు
 రామయ్యసద్గుణ స్తోమైకధుర్యుడై
 రామయ్యయననొప్పు రమ్యనియతి
 పెద్దకృష్ణయ్య తాబెద్దకృష్ణయ్యకు
 బలసమ్మద్ధినటంచు పోగ్గిగాంచు
 చిన్నకృష్ణయ్య తాచిన్నకృష్ణమ్మమై
 కర్మసంస్థాపనత్వముననుచు

వరచతుర్విధ పురుషార్థసరణిగాంచు
 నవని నాల్గుసముద్రంబులన బెలంగు
 నలచతుర్వ్యూహములభాతి నలగుచుండు
 సోదర చతుష్టయముమైత్రితోడనర్చు

8.

శ్రీ. అందురామయ్య కొప్పోలునందురామ
 సిద్ధ సామ్రాజ్య పట్టాభిషేకవైశ్వ
 దేవసంకల్ప మొనరించిత్పిత్తిగాంచి
 జగతి సింగము నేనినంశమునవెలయా

9.

శా. ఈవాగ్ధాటి గభీరయుక్తి బలసాహిత్యచిత్రా కూడవిద్యావైక
 ద్యయశః ప్రభావములు శేషాహింద్ర భాషాధిపుల్
 పోషిణ్యంబున నెన్న లేరనగ జెప్పన్ శతకృమయేకిన్
 గైవారంబనితోచు మూర్ఖులకు శింగమ్మని రామ్యాజునిన్

10.

సీ. ధర్మంబుతో మేరుధరసుతుల్యంబగు
 ఛామదేవునిచేతవంగకున్న

నద్యక్తియుక్తికి సనకాదులెనగాంత్రు
విష్ణుభక్తుల ద్విటివేయకున్న
గాంభీర్యముకు పాలకడలిదీతైయుండు
నలసురానుకులచే సలగకున్న

వితరణమునకుదా బహిరూగాగదదధీచి
యధో బరిహాసమాడకున్న

ననుచుసభలందు పండితులభిరుత్తి
సాధుజన్మిధముల గోత్రజలధచంద్రు
భవ్యసింగమునేని నద్వంశవద్యు

శేముషీభాజగుణ రాజరామయూ

11.

క. సింగమునేని కులంబుధకిం గువలయమిత్రు

డగుచు గీర్తిగనియె శిష్టాంగకార

తనవనములంగృతికృత్యత

రహించెరామయ్యాజల్

12

శా. రామయ్యాజి పగోపకార నుకృతప్రభాత చారిత్రుజై

భూమిస్వర్ణిలు పుత్రసౌత నియతిన్ బుణ్యాత్మునా

నౌసనంగా మానంద్రులు పండితత్తములు వేడ్కన్ మెచ్చగా

సద్గుణస్తామ ప్రస్ఫుటకీర్తిచంద్రుడయి సాధుస్తుత్యతన్ రంజిలున

డి. చిన్నపుడాలందు నిపుసింహాలగెల్గుచు సభ్యకోటిచే

మన్న నలొందుచుండుటయు మజులతన్వితస్థిలుచుండుటల్

చెన్నుగవీరికిన్ సహజ సిద్ధమునాట జగత్ప్రసిద్ధిగా

చెన్నువహించుచున్న యదిసింగమునేని గృహాంకిమిదర్శక 14

సీ. కౌప్పొలులోపల కొట్టాలునిర్మించి

నైశ్వదేవమొనర్చి నైభవమున

నాజ్యధారాస్ఫూర్తి నగ్ని హోత్రునిశామ

తర్పణాదులనెల్ల దైవములను

సంతర్పణాదుల సర్వజనంబుల

సత్కారముల చేతసకలబుధుల

నిష్టకామ్యములిచ్చి యెల్లభాగవతుల

దానధర్మముల సత్కవులబుధుల

తగినదక్షిణలిచ్చి యధ్వర్యవరుల

జగతిదన్నుచు సనబృథన్నాతుడగుచు

నియతజెలువొందు సింగమునేనిరామ

యాజసద్గుణరాజ విఖ్యాతిగాంచు

15

చ. తొలిన్మహాకోటి జన్మములు తుల్యములెట్లుగు కోటియైన
నిచ్చులుభుజింపుచు వారలికి చాలునటంచునవారె మాకు
గావలయు నొసంగుడంచడుగునారలు మందునకై నరాన
మీస్థలమునరామయాజ దగుజన్మము వై భవమెన్న శక్యమే 16.

శ్రీశుభమస్తు.

శ్రీ రామయాజి చ రి త్ర ము .

సీ. శ్రీరమారమణీయ సేవ్యభవ్యపిత్ర జన్మిదములగోత్రజలధచంద్ర
సాధుసజ్జనపోష సద్గుణమణిభూష సత్యగాంభీర్య వాచాఫణింద్ర
వేదశాస్త్రవివోద విద్వద్గణామోద వర్ణితాష్టాదవై భవమహేంద్ర
మేరుభూధరధైర్యసారవిశుతశౌర్యసౌరవస్తవసియ్యకార్యసాంద్ర
వితతభవదీయచారిత్ర విస్తరించి
సీసఫణితి రచించెదచిత్తగింపు
భళిర విశ్రుతశేముషీభాజనుగుణ
రాజసింగమునేని శ్రీరామయాజ.

సీ. వాల్మీకిమొదలగు పరముసింద్రులకెల్ల సేనామజపముతోత్పత్తిగల్గె
కాళిదాసాది సత్కవిబృందమునకెల్ల నే వంశవర్ణన నింపుగుల్కె

బ్రహ్మాది దైవతవర్గంబునకు వెల్ల నాల్గియమంత్రిమై యమరువెద్ది
భక్తులక్రిష్టసంపదలిచ్చిగోమిమ చింతామ శిఖ్యాతి, లగునెద్ది

యా క్షేరున యువ కంకుణానియు
గణుని సేయని కవిశ్రవ్య బ్రాహ్మణునె
భగిని విశ్రుతి శ్రీముని బ్రహ్మగుణ
రా సంగమున కిది గామ రూప

2.

స. అదినారాయణ బ్రాహ్మణ్యాయాన సోధ

రా కామ్యం కంక్షిరా తుడిపు
కొదండరామ రూప క్రితపాబులు
రామోనుజుని శ్రీమణి
శ్రీస్తోత్ర బ్రాహ్మణ్యోత్పత్తిమై నెఱుంగుచి
వంతుని స్మరింపి యెఱుంగుచు
వేది శాస్త్రపురాణ విద్యాపాఠశాల
ధర్మసాధకు భావమగుచు

ధర్మశ్రీ యుదుగామానతారిమచు
నిలబడి భూధాని కథలంకునియు
ధర్మవిశ్వాసమును బ్రహ్మగుణ
రామాయణ శ్రీరామ రూప

3.

స. ధర్మశ్రీ పుణ్యం ధర్మబ్రహ్మణ్యం

అయినానిని కింశ నితి కేసుచుడు
వన వానియతిని పావనచానియతిని
అయినానిని కింశ నితి కేసుచుడు
వయపు అంగుతిని కేసుని గొందునిని
వయినానిని కింశ నితి కేసుచుడు
ధర్మశ్రీ పుణ్యం ధర్మబ్రహ్మణ్యం
అయినానిని కింశ నితి కేసుచుడు

సనుచు నిను నెన్నుచునుదు రిజలగుణులు

నీవుదై వాంశభవుడవా నిక్కిముగను
భళిర విశ్రుతశేముషీ భాజినుగుణ
రాజసింగమునేని శ్రీరామయాజి

4.

నీ. అతడు వన్యాహరి యితడుధన్యాచారు
డతనికంటె నితండెయధికుడగును
అతడు వాలినిగూల్చె నితడుగీలినివేల్చె
నతనికంటె నితండెయధికుడగును
అతడు కొతికిమిత్రు డితడుసీతికిమిత్రు
డతనికంటె నితండెయధికుడగును
అతడునైరులగొల్చె నితడుకూరులనెల్చె
నతనికంటె నితండె యధికుడగును

రాముడతండు జగదభిరామ డితడు
ననుచు నిన్బొగడుచుండుదురిఖల బుధులు
భళిరవిశ్రుతశేముషీ భాజినుగుణ
రాజసింగమునేని శ్రీరామయాజి

5.

నీ. అవ్వతాతయటంచు నాడన్జేననాడె
నత్యమేబల్కొడి శాంతనిధివి
తప్పటస్థులుపెట్టు నప్పటినుండియు
ధర్మంబుదప్పని ధైర్యసిధివి
అక్షరగుణితంబు లందులకేత్వంబు
చాకుత్వమియ్యని దానఖనివి
చదువుట వ్రాయుట లొదవునప్పటినుండి
బ్రహ్మవిద్యనెరుంగు ప్రాథమతివి
నీనుగుణములునేర్చి వర్ణింపవశమె
సలువకై నను వేనోళ్ళచిలువకై న
భళిర విశ్రుతశేముషీ భాజినుగుణ
రాజసింగమునేని శ్రీరామయాజి

6.

సీ. ఇచ్చెనాయర్థికి నికచాలుననుదాక
 నేనిగపాడిగానిచ్చునేర్పు
 మెచ్చెనాత్మణమైన మేరువుగాజేసి
 మృదువాక్యపద్ధతి మెచ్చునేర్పు
 హెచ్చెనానభలలో నెట్టియక్తులునైన
 నింతలింతలుజేసి హెచ్చునేర్పు
 తెచ్చెనాసురవర్త దివ్యామృతంబైన
 తివిరియత్నంబున దెచ్చునేర్పు

నీకెచ్చెల్లునటంచును నిఖిలసభల
 నభినుతింతురు బిరుదుపద్యములగవులు
 భళిర విశ్చితశేముషీ భ్రాజినుగుణ
 రాజసింగమునేని శ్రీరామయాజ

7.

సీ. వేదశాస్త్రహాస్య విద్యలెల్లగ్రహించి
 మతిసనుష్ఠాన పద్ధతిరహించి
 శ్రుత్యక్తు లీశ్వరకృత్యంబుగ దలంచి
 యందుకు ప్రభువీశుడిని నుతించి
 సద్విద్యనిచ్చు నాచార్యుడేయనియెంచి
 యాచార్యుపాదంబు లాశ్రయించి
 గురుడిచ్చు బ్రహ్మంబు గురుతు నెమ్మదినుంచి
 తన్ను తా నెరుగుటాత్మనుగణించి

ప్రకృతిజనులకు సంసారివలెనటించు
 నీరహస్యంబు వినుతింపనేరవశము
 భళిర విశ్చితశేముషీ భ్రాజినుగుణ
 రాజసింగమునేని శ్రీరామయాజ

8.

సీ. మదివిశిష్టాద్వైత మార్గమెల్ల నెరింగి
 సంచపంసాక్షర సంగ్రహమేది
 తై వస్తుశతసహస్రై సర్గమెల్ల నెరింగి

తాదృశ చిహ్న విస్తరము నేది
 శాక్తమతాచార సర్గమెల్ల నెరింగి
 వామదక్షిణవృత్త ఫణుతు లేది
 చతురగాణాపత్య మతసారముగ్రహించి
 డాంబిక వ్యావర్తకంబు నేది
 షణ్ముతానూఢ పరతత్వసారమూని
 విశ్రుతాద్వైతమతమే భావించువార
 భళిర విశ్రుత శేముషీ భ్రాజినుగుణ
 రాజసింగము నేని శ్రీరామయాజి

9.

సీ. పంచాక్షరీమంత్ర పంచాయధములూని
 పంచముద్రలు పెట్టుపంచగట్టి
 పంచతన్మాత్రలన్ పాంచజన్యముబట్టి
 పాంచభౌతికచక్ర మెంచితిట్టి
 పంచపంచస్వర పలుకిరీటముదాల్చి
 పంచనాయలతాస్మయ వాహనముగ
 పంచచిదానన్ధ లెంచిసెజ్జగ జేసి
 పంచకర్తలగదై పైవనించి

పంచవింశతితత్వ ప్రపంచరాజ్య
 మేలువిష్ణుడనందు కెల్లబుధులు
 భళిర విశ్రుత శేముషీ భ్రాజినుగుణ
 రాజసింగము నేని శ్రీరామయాజి

10.

సీ. నీవత్యవాగ్ధాటి నీగభీరతయును
 నీశౌర్యగరిమంబు నీశమంబు
 నీదునాదార్యంబు నీపటుత్వంబును
 నీవైదికాచార నిపుణతయును
 నీ జితేంద్రియనిష్ఠ నీపరాకాష్ఠయు
 నిహతోపకర్తయు నీతృప్తియు

నీగారవోక్తులు నీదుమర్యాదయు
 నీవైదికప్రజ్ఞ నీఘనంబు
 నీప్రభావంబు నీదుపాండిత్యమహిమ
 నీచమత్కారమవని వర్ణింపవశమె
 భరిర విశ్రుతశేముషీ భ్రాజినుగుణ
 రాజసింగమునేని శ్రీరామయాజి

11.

సీ. బ్రహ్మహమస్మియన్ బరమరహస్యంబు
 గురైరింగిన గురుమూర్తివీవు
 తత్వమసిత్వంత దసియన్నయర్థంబు
 గురైరింగిన సత్వమూర్తివీవు
 అహమేనబ్రహ్మ యందర్థ తాత్పర్యము
 ల్గురైరింగిన పుణ్యమూర్తివీవు
 అద్వయబ్రహ్మంబు సార్థకంబునెరింగి
 కీర్తిగాంచిన దివ్యమూర్తివీవు
 మనుజరూపంబుతోనిట్టి మహిమగాంచి
 లీలజెలువొందుచున్న నిర్లిప్తుడవుర
 భరిర విశ్రుతశేముషీ భ్రాజినుగుణ
 రాజసింగమునేని శ్రీరామయాజి

12.

సీ. వరునకు మూడు రుణంబులుండున
 టన్నశ్రుతివచనములకు ప్రతిఫలముగ
 దేవతాభిముఖంబు ద్విజసమా రాధన
 తృప్తిగావించిన ధీరనిధివి
 వైశ్వదేవతనూజ వర్ధిష్ఠులపితౄ
 గావిముక్తిజేసిన నయవిదుడవు
 పంచయజ్ఞపరత్వ సంచితయుక్తిచే
 ఋషిముగముక్తి గావించుఘనుడ
 వాశ్రిశ్ఠుల కల్పవృక్షమై యమరునిన్ను

బ్రస్తుతింపగ వశమాన బ్రహ్మకై న
భళిరవిశ్రుత శేముషీ భ్రాజనుగుణ
రాజసింగమునేని శ్రీరామయాజి

13

సీ. స్వప్నంబునందైన చాటూక్తులందైన
యన్మతంబునెరుగని యార్యుడితడు
భావంబునందైన పరననితానక్తి
నెరుగని సద్బుధవరుడితడు
పరవిత్తహరులతో భాషింపనొల్లని
మహనీయ బుధశిఖామణియితడు
ప్రకటపరోపకార పౌంధిజెన్నెందు
కీర్తిగాంచిన కృతకృత్యుడితడు
భవ్యుడితడని సకలసభాస్థలముల
గణుతిసేతురు విందిచూగఁగులునిన్ను ॥భళిర॥

14.

సీ. కలిదోషజలధి పంకంబులింకింపంగ
నవతరించిన బడబాగ్నియొక్కొ-
దుర్వాదలతికల దుంపదెంపగజాలు
నిసితమైనట్టి ఖనిత్రమొక్కొ-
కార్పణ్యకార్యాగ్ర కానసంబులుకాల్చ
వాటమైతగుదావ నహ్నియొక్కొ-
దుష్టభూధరముల త్రుళ్ళడంపగజాలు
ధీయుక్తి మెరయునజ్ఞాయుధంబా
యనుచుసభలందు బుధవరులభిమతింప
నలరుచుందువు వాగ్ధాటి సతిశయిల్లి ॥భళిర॥

15.

సీ. ఎందరెందరుధన వృద్ధులుండిరిగాని
నీవలెవైదిక నిష్ఠగనిరె
ఎందరెందరుగుణ వృద్ధులుండిరిగాని
నీవలె భాగ్యునియొలిగిరె

యెందరెందరుబల వృద్ధులుండిరిగాని
 నీవలె సద్ధర్మనేతలైరె
 యెంది రెందరు కులవృద్ధులుండిరిగాని
 నీవలె సన్మార్గనిపుణులైరె

యవని నారాయణాంశ సంభవుడనగుట
 కివినిదర్శనమందు నియ్యలనుబుధులు ||భళిరి||

16.

సీ. సమత పరోపకారిమునకేగద నీవు
 దేశదేశంబులు దిరుగుటెల్ల
 ధనమదాంధులగర్వి మణచుటకేగద
 యెంచి బంధుల ధిక్కించుటెల్ల
 కూర్గాత్ములకు నీతికొరి దెల్పనకిదా
 మానకవైరంబు బూనుటెల్ల
 ధర్మమార్గంబు సంస్థాపించుటకేగదా
 చెలగివీత్తంబు నాజ్ఞించుటెల్ల

నెరుకగల్గిన సుష్టానికెరుకగాక
 నీచులకునెట్లు దెలియును నీదుగుట్టు ||భళిరి||

17.

సీ. జనసత్వములచేత సప్తసముద్రముల్
 సూటిగా చెంగున దాటవచ్చు
 నతిభయంకరిమగు హాలాహలంబైన
 గుటుకు గుటుక్కున గోళివచ్చు
 కులపర్వతింబుల గోళికాయలుజేసి
 నీటైనగోటిహో మీటవచ్చు
 ధరణీభంబులు తాళంబులుగ జేసి
 యంచితంబుగను వాయింపవచ్చు

గాని నీగుట్టు దెలియ నెవ్వనితరిము
 నీతపోబల మానిదినిక్రముగను, ||భళిరి||

18.

సీ. శబ్దాదివిషయముల్ సమిధలుగాజేసి

చిద్వహ్నియందు వేల్చినఘనుడవు

మతిసోమిదమ్మ సమ్మతిసోమయాజిగా

యజ్ఞంబానన్చిన పాజ్ఞనిధివి

జాగ్రదాదికమును సాక్షిత్వమునుబూని

గృహమేధివై యున్న కీర్తినిధివి

యతిపరివ్రాజకాద్య మరతరు క్రియ

శోభిల్లుచున్నట్టి సుగుణఖనివి

యిట్టిసీవోనరించిన కృత్యమెల్ల

కోరిలోకోపకారంబు కొరకుగాదె ||భభిర||

19.

సీ. నిన్ను దూషించిన నీచమానవులెల్ల

ఫణికిరాని ద్విపాదపశువులనుచు

నిన్న పహ్యించిన నీరసాత్ములకెల్ల

తృభక్షణంబ ప్రాప్తిం చెననుచు

నీన్న దుర్కొని తీట్టుచున్న మూఢాత్ములు

నిందలొందుచునున్న పందలనుచు

నిన్ను మార్కొన్న పాండిత్యహీనులు నెల్ల

కూరి నిరక్షరకుక్షులనుచు

వేరెచెప్పంగవలెనె పృథ్వీస్థలమున

కంకణముదెల్ప నద్దంబుగావలయునె ||భభిర||

20.

సీ. కోదండ రామయ్య కూర్మిపుత్రకుడవై

యక్కలక్ష్మీకి భర్తవై చెలంగి

రంగనాయకు లలరంగ కుమారుడై

యాతృభక్తిదనర్చియలరుసీకు

భుజికిర్తులై యుండి బుద్ధిమంతులునాజ్ఞ

బద్ధులైసోదరుల్ భక్తిగోలువ

శ్రీరామపట్టాభిషేకంబు వైశ్వదే

వంబానరించిన భాగ్యనిధివి

తల్లిరామానుజమ్మ తద్దయునుబ్రోవ

ప్రబలి ప్రబలుచునున్నావు ప్రబలగలవు ||భళిర||

21.

సీ. ఋతుకాలములయందె రతిసల్పవతమూని

దీక్షసల్పిన జితేంద్రియుడవీవ

ఇరుప్రొద్దు గుడుచుచు నెడనెడగుడువక

యున్న శాస్త్రోక్త సదోపవాసి

వారులకు హానిలేకుండగబల్కెడి

సత్యనాక్యప్రతిష్ఠాపకుడవు

సాధు సజ్జనబంధుజనుల రక్షించుట

కూహజెల్వొందు పరోపకృతివి

నిన్ను దెలియక యెవ్వరేమన్న నేమి

రవిపైని బూదిజల్లినట్లవునుగాదె ||భళిర|| 22.

సీ. నీళ్లుమోచెనువాడు రాళ్లుమల్చెనువాడు

నీమహత్వంబెట్లు లెరుగనేర్చు

కన్నె నమ్మినవాడు దున్న నమ్మినవాడు

నీధర్మగుణమెట్లు లెరుగనేర్చు

సూటి నేరనివాడు కూటిపేదగువాడు

నీరహస్యంబెట్లు లెరుగనేర్చు

సూత్రమెరుగనివాడు గోత్రమెరుగనివాడు

నీయోగ్యగుణమెట్లు లెరుగనేర్చు

తాల్మిలోకాపకార తత్పరుడవగుచు

వాటుబడుచుంటివార నీపట్టుదలను ||భళిర||

22.

సీ. వర్ణాశ్రమాచార వర్ధిల్లుతకుగాని

సంసారనుఖివిలాసముకుగాదు

ప్రజలకానందంబు బాపించుటకుగాని
 స్వాత్మలాభైక తత్పరతగాదు
 పుడమిసత్కార్యముల్నుడిపించుటకుగాని
 తనమేలుకోరిన పనికిగాదు
 కులస్థానప్రతిష్ఠలు నిల్పుటకుగాని
 యాత్మలాభస్ఫూర్తి సలరికాగాదు
 నీమనోదార్థ్యమెరుగని నీచనరులు
 నెంతదూషించుచున్న నీకేమికొదువ ||భృగిర||24.

సీ. బృందార కాధీశ మందారబిసకుండ
 కుందాదినీధుల కెక్కుడుగ నెగడి
 హరిహరపటీర తారకాధిపబల
 నీరదశారద నియతిదెగడి
 కాశడిండిర వికాసవన్మల్లికా
 నీహరికలశ వాన్నిధులదెగడి
 నందికేశ్వరసుధా నందసుందరిమంద
 హాసహంసంబుల వాసినినగి
 నీలసత్కిర్తిచంద్రిక త్నెగడుచుండు
 సాధుసజ్జనవినుత రాజద్గభీర ||భృగిర||

25.

సీ. ఐహికసుఖములందాసక్తి గలవాడు
 స్నాన సంభ్యాదులమానుకొనడె
 ఆలుబిడ్డల సౌఖ్యమాత్మగొరెమవాడు
 వైచికనిష్ఠలు వదలుకొనడె
 కోటలు మాడుపుగ్గొరినమనుజుండు
 స్వప్నమందైన యజ్ఞంబులనునె
 నధికారవృత్తికై యరయుచుండునరుండు
 నాంక్షేయవిద్యయే యనకయున్నె
 కణగినీవలె పరమార్థకాంక్షీయగుచు

పరులకుపకృతు లొనరిండుఁ బాటుబడునె ||భభిర||

26

సీ. ఒకచోన గారవమొందుచువినువక

యొకచోట గారవాధికతమెలగు

నొకచోటశాకంబు లోగిరింబుగమెక్కు

నొకచోట శాలోదయ నోత్సుకుడగు

నొకచోటబొంతనే యొప్పుగాధరియించు

నొకచోడు కూలనస్త్రికలనూను

నొకచోటరాలపై నోపికతోబండు

నొకచోట హంసహూలికశయించు

నట్టివాడె మనస్వికార్యాధియనుచు

వట్టుదలనెరవేర్చిన దిట్టవీవు ||భభిర||

27.

సీ. ఇటుజేసి తేజతేరెక్కు జోదుదయించు

కొండపైమ్మగరాజు దండుగెల్పి

ఇటుపాపరేడు భుజించువిందుజనించు

కొండపైతరువుల గుంపుమెంచి

ఇటునీటి యెకిమీని యెలమియాటలగీము

కొండపై పువ్వులచెండుజమ్మి

ఇటుశాంకరికిపుట్టి నింటిచల్లదనంపు

కొండచమరివాలపండమెంచి

యందువిందును నీకీర్తియల్లుకొనియె

నిష్టకామ్యజయోల్లాసి వింతసిజము ||భభిర||

28.

సీ. ఎన్నెన్నివిఘ్నంబు లేతెంచినచనన్ని

గోటమీటివయట్టి గుణసముద్ర

ఎండరెండ్రు విరోధించినప్పటికైన

నిర్లక్ష్యమైట్టిన నీతినిపుణ

సంధ్యకుకల్లు నల్లనిచిక్కుండైనవాటి

నట్టునడలుపుట్టి శాగ్యశాని

ఎందరిక్కార్కంబు నిపుడువద్దన్నను
తప్పకుండయెనర్చు ధన్యచరిత

పట్టుదలగల్గినట్టి సాఫల్యసిద్ధి
నీకెచ్చెల్లును సద్ధర్మనీతివిభవ ॥భభిర॥

29.

సీ. ధరిశినుద్యోగినః పురుషసింహపైతి
లక్ష్మీయన్వాక్యంబు లత్యుముంచి
యత్నికృతేనసిద్ధతి కోత్రదోషోయ
దియటన్న వాక్యంబు ధఃక్కిరించి
దేశాటనంబు సుధీజనసేవనం
బతిసుకృతంబుగదా యటంచు

తనజాణివారి విద్యాభివృద్ధికిపాఠ
శాలలు స్థాపించు ఖాళిమెరిసి

యలం జీతువుబహు పురుషార్థసిద్ధి
సాధుచర్యుఁకిదిగదా సహజగుణము ॥భభిర॥

30.

సీ. కులశైలమందిరి కుధ రామరాద్రులు
నీర్దేర్భరిసురు నన్దించుచుగను
సరిసంబుగా సర్వసారంబులుగూడి
నిగభీతికె వర్ణించుచుండు

కల్పవృక్షంబును కానుభేన్వాదులు
నీదానమహిమ వర్ణించుచుండు

వాగ్దేశగీష్పతి సుశివార్వభౌములు
నీవనోధాటి వర్ణించుచుండు

సకల సద్గుణవనధి విశాంతనివి
సన్నతింపగలేకి శక్యమగును ॥భభిర॥

31.

సీ. కులమువారిలకు విద్యలులేర్చుటకుగదా
సారిశాలలగియి పాటుపడుట

దోషాత్ములనుచును దూషించుట నగదా
యజ్ఞోపవీతంబు నరులెనిడుట
పంతంబు నెరివేర్ప ప్రతిసబూనియెకదా
శ్రీరామయజ్ఞంబు జేసికొనుట
లోకోపకారార్థమేకదా సత్కృత
బహుపురుషార్థవై భవముగనుట

కూరజనములకెప్పుడు గుండెదిగులు
నీవుచేసెడి సత్కార్య నిపుణహవము ||భళిర||

32.

సీ. నాల్గుమోములులేని సలిసనంభవుడని
రెండుజిహ్వాలులేని కుండలీంద్రు

డవుడిచ్చి మరలతీయనిచంద్రుడితడని
పరిపాటిదప్పని వ్యాసుడితడు

పాత్రీకత్వము లేని వారిజాక్షుడితడు
సన్యాసమూసని శంకరుండు

పవనాత్మజుడుగాని వడముడి యీతండు
విండ్లమ్ములూసని విజయుడితడు

ననుచుసభలందు బొగడ్డుదు రనుదినంబు

వంశదీపకనిను గుణవై భవమున ||భళిర||

33.

సీ. నీకీర్తిబోలబూనిన పంకజము వేలు

దళములై నీటిపైచులక నయ్యె

నీకీర్తి నెనయబూనిన వేల్పుగిడ్డి చెం

గలిగిడ్డి దానోటగరచుచుండె

నీకీర్తినుద్దిబూనినయట్టి చౌదంతి

నెల్లనై బయలులో వెలయుచుండె

నీకీర్తితో బ్రతినెనసిన ఘణిరాజు

కుబుసంబు దడలించు కొనుచునుండె

నీతపస్సిద్ధి నెందు వర్ణింపవశమె

ఘనతమీరిన సనకాదిమునులకైన ||భళిర|| 34.

సీ. పుణ్యభేదచరీ శాంభవీమొదలైన

పంచముద్రల సాంపునరున నెంచి

యందు సాగిణాయామ మానందముగ్రహించి

యజపగాయత్రిణో నంచలెంచి

పంచవింశతితత్వ సుచితంబునుదాటి

తారకబ్రహ్మతత్వమొరింగి

సాంఖ్యామనస్క సంస్కారసంశుద్ధి

బ్రహ్మహమస్మియ న్భావమూని

రాజయోగంబు మర్మంబు రహి నెరింగి

నట్టిసర్వజ్ఞ దివ్యమహాత్ముడవు ||భళిర|| 35.

సీ. ముందుముందుగ డెందమెందు జెందగనీక

పొందుగ నిల్పియప్పందవృత్తి

నొందియిందుకళావినందిత సారస

బృందంబులెనసి ఘనందుమీర

కుండలిపైల సన్మండపంబునమేడ

నుండి యానందించుచుండువాని

దండనుఖంబుండు పుండరీకాక్షుని

నిండుకొల్వునవేడ్క సిండియున్న

భూరియోగీంద్ర చంద్రుడవౌరసజ్ఞ

వర్ణనీయతగనుచక్రవర్తివీవు ||భళిర|| 36.

సీ. రంగదుత్తుంగ పట్టింగసంగతసర్వ

మంగళాధీశ సర్వాంగపూజ

సాంగంబుగాజేసి భృంగీశ్వరోత్సాహ

సంగీతనాద ప్రసంగయుక్తి

నింగిపైపాకి లవంగలుంగలతాకు

దుంగమంగళసాధ రంగమందు

బంగరుబామ్మయో నంగనామణితోన

నంగరంగత్రుసంగై క నతత

మింగితజ్జావ శృంగారనంగివగుచు

రంగుగ జెలంగుచుందువు పాభవమున ||భళిర||

సీ. సాధసవర్గంబు సాధించి సాధూక్తి

బోధావిలాసచిన్మేధజెంది

కోధాదికముగెల్పి గాధలువజ్జించి

వ్యాధులదోలి శ్రీనాథుడైన

రాధానుధామధు రాధరాధరునిస

మాధిలోగని సౌఖ్యబోధబొంది

మాధవశబ్దార్థ మహనీయ ధనధాన్య

గౌరవారాధిత కార్యుడగుచు

రాజ్యమేలుచునున్న విభ్రాజమాన

మాన్యచారిత్రనీతో సమానులెవరు ||భళిర||

• 38.

సీ. ఇంటిముంగిటికల్ప వృక్ష రాజంబగు

దొడ్డిబెట్టిన వేల్పుగిడ్డియగును

నాకటికొదవిన యలపాయసాన్నంబు

తంగేటిచెట్టున దగినజున్ను

అర్ధికిముంగొంగు నందున్నపుత్తడి

చేరుననున్న బంగారుకొండ

కోకదీర్చెడి సారచింతామణి

సన్నుతిగల్గిన పెన్నిధాన

తెలమివాత్సల్య కరుణాది లలితమధుర

వినయభరణంబు భవదీయవితరణంబు ||భళిర||

39.

సీ. స్నానంధ్యాద్యనుష్ఠాన కృత్యంబులు

నర్హకాలమునందె యాచరించి

వితత విస్తృతమయి విమలమైవిలసిల్లు
 స్వచ్ఛవివిక్త దేశంబునందు
 భూశుద్ధియొనరించి భూతశుద్ధియొనర్చి
 వరుసబ్రాణాయాను పరత నెరపి
 పూరక రేచకంబులు కుంభకంబును
 మంత్ర మంత్రార్థమర్థములెరింగి
 షడ్విధసమాధులాత్మ నిశ్చలతబూని
 నుకృతివగు బ్రహ్మవిద్య రిష్టుడవునీవు ||భృగిర||

40.

సీ. తారక సాంఖ్యముల్ గునమనస్కంబు
 ధర్మమర్మమెరుంగు ధార్మికుడవు
 మునుమున్న వైరాగ్య బోధోపరతులను
 పాలనంద్రమునీడు భవ్యనిధివి
 సాత్వికత్వమున ప్రస్థానత్రయంబును
 గురుకృపగాంచిన కోవిదుడవు
 సోహంమమేతి బ్రహ్మోపాసనంబున
 సర్వంబెరింగిన శాంతనిధివి
 విహికాముష్మిక నుఖోన్నతైకరసిక
 విలనదభినవ విద్యావివేకనిధివి ||భృగిర||

41.

సీ. మేరుశైలముక్రిందు మీదుగానిల్చిన
 నేడునారాసులు నింకియున్న
 నూర్యచంద్రులు గతుల్ నూటిగాదప్పిన
 సలిలంబునగ్నితో సాటిగన్న
 ఆకసంబును ఖండమైవిలసిల్లిన
 వహ్నియు సీతలత్నంబుగనిన
 భూమిరజోరూపమునను వర్తిల్లిన
 భువనంబులెల్లను బూడియైన
 న్యక్షమున నవ్వులాటకై పలికినట్టి

పలుకు వేదాక్షరంబని పలుకవచ్చు ||భృగి||

42.

సీ. అడుగులుకొల్పెడి యబ్బవీందునికంటె
 దీనత్వమొందు రాధేయుకంటె
 నిచ్చివెల్వలబోవు నెలమి మేఘముకంటె
 తృణముమేసెడు కామధేనుకంటె
 వడిమోగుచున్నట్టి పాలసంద్రముకంటె
 కాసెడికల్పవృక్షంబుకంటె
 ధటముననిడు శిబిధరణీధవునికంటె
 నున్న నౌతలపురా మిన్నకంటె
 సతివినయ ధర్మకుశలత సమగియున్న
 నీదువితరణ మహిమంబు నెగడుచుండు ||భృగి||

43.

సీ. రజకపుత్రకుడు నారదుడు తపంబుచే
 బ్రాహ్మణుడైన ధర్మంబువినరొ
 జాలరినుతుడు వ్యాసమహర్షి తపముచే
 బ్రాహ్మణుడైన ధర్మంబువినరొ
 సానికొడుకగువసిష్ఠ మహర్షితపముచే
 బ్రాహ్మణుడైన ధర్మంబువినరొ
 ఖరతనూభవుడగు గర్గుండుతపముచే
 బ్రాహ్మణుడైన ధర్మంబువినరొ
 తపముచేగాదె బ్రాహ్మణత్వంబు గనుట
 ననుచుబ్రహ్మత్వ మొందితి వవనియందు ||భృగి||

44.

సీ. బ్రహ్మత్వమునకు వర్ణముకారణముగాదు
 సత్యధర్మవ్రతాచరణగాని
 వీరత్వమునకు దేహప్రవీణతగాదు
 స్వాత్మైకనిష్ఠచే నలరుగాని
 భూసురత్వమునకు పైనమర్ధతగాదు
 శమదమూదులచేత నమరుగాని

పుడమి వేల్పుగుటకు వెడవెడయుత్తులా

పండితార్థ మెరుంగవలెనుగాని

వేషభాషలచేత నావిప్పుడగున

టంచుమను నూత్రముధరించు ననఘుడౌర ||భళిర||

సీ. వీరికీయజ్ఞోపవీతమేలనుచుకా

ర్వణ్యంబుబూను నిర్భాగ్యజనుల

వీరికీవేదముల్వినగూడదనుచువా

దించెడిమూర్ఖపుదృష్టజనుల

వీరికీసత్కర్మ వృత్తమనర్థమన్

కొంటునిరక్షుర కుక్షీజనుల

వీరికీయజ్ఞార్థవిత్తముల్ స్వార్థమ

న్విత్రసమన్వితమత్తజనుల

లనదుపన్యాస పూర్వకోల్లసనమ్మదుల

విశదవాగ్ధాటిచే గెల్చివెలసితౌర ||భళిర||

46.

సీ. స్త్రీ శూద్రులకు విద్య చెప్పకూడదటంచు

కోడివాదింతురు కొంతమంది

చదువునేర్చినవారు స్వాధీనులౌదురే

కూడదు చదువంచు కొంతమంది

చదివినచోవేద శాస్త్రంబులేటికి

గురైరుంగరెయంచు కొంతమంది

శూద్రులకావేద చోదితకర్మలు

వితనీతులటంచు కొంతమంది

యిట్టివాదంబులొకమూల గట్టిపెట్టి

సభనుపన్యాసమిచ్చు వాక్చతురుడవుర ||భళిర||

• 47.

సీ. నీవొనర్చిన వైశ్వదేవంబుగ నైని

యటు నిటు గుసగుసలాడువారు

నీన్నానసంధ్యాది నిష్టలుగనైని

- భావించివెవ్వేల బోవువారు
 శ్రీరామపట్టాభిషేకంబుగ నైన
 యహహానేబాసని యలరువారు
 నన్న దాన మహోత్స వాడులుగ నైన
 మేలుభళీయంచు మెచ్చువారు
 నైరివైరులుమిత్తులు నద్భుతముగ
 నవనివెయినోళ్ల నినుగొనియాడిగహహ ॥భళిర॥ 48.
- సీ. మునుపు నిన్వెక్కిరించిన వార లేగదా
 యిప్పుడు నీకు సమస్కరించువారు
 మునుపునిన్ హాస్యమాడిన వారి లేగద
 యిప్పుడునిన్ సత్కరించువారు
 మునుపునిజ్ఞుచి నవ్విన వారి లేగద
 యిప్పుడు నిన్ను భూషించువారు
 మునుపునిన్ గోపించినవార లేగద
 ఇప్పుడు నిన్ బ్రస్తుతించువారు
 దైవఘటనంబూ నీదు సద్భావమహిమొ
 యేమిచిత్రంబూ యీవిత యెవరికెరుక ॥భళిర॥ 49.
- సీ. ఎవ్వడుజనకాజ్ఞ నే శిరంబునబూని
 యడవులదిరిగి పెక్కిడుమహోర్వే
 నెవ్వడు మునులకు నిక భీతిలేదని
 యభయహస్తంబిచ్చె నద్భుతముగ
 నెవ్వనిభలుడు లంకేశుగర్వమడంచె
 వాలంబె వీరంబువలె నమర్చి
 యెవ్వడుకవులచే నెల్లరుమెచ్చంగ
 వారిధిగట్టించె నైభవమున
 నతనినామంబు నీకిడిసందుకీటి
 యద్భుతము నీతపాఫలమండ్రు బుధులు ॥భళిర॥ 50.

సీ. తరుగనియన్నంబు తరుగని పప్పును

తరుగని వచ్చుళ్ళు తరుగనట్టి

కూరలాజ్యంబులు కోరిన పెరుగును

తరుగనట్లుగను సంతర్పణంబు

వరుసనస్తాదశవర్ణంబునకు జేసి

తృప్తి గావించిన ధీరమతివి

బర్హిర్ముఖులు హవిర్భాగంబులంది

రందుకుతక్షణంబున తొలకరించె

నదిమహానంద మొనరించె సఖలజనుల

కనఘభవదీయ దీక్ష సేమనగ వచ్చు ॥భృగిర॥

51.

సీ. కర్మశబ్దభవంబు కమ్రశబ్దభవంబు

కమ్మయటంచు వ్యాకరణమొప్పు

కర్మవేదోక్తమా కర్మకు బేరగు

కమ్రంబుమ్మదువయి గణుతిగాంచు

నటుగాన శ్రుతిచోది తాచారపద్ధతి

సశ్రద్ధచేత బ్రాహ్మణులకొసగి

యిట్టమైనపుడు మాకిమ్మనిరప్పుడు

శిష్టధర్మ నిరూఢి జేయవచ్చు

వైదికాచారములు కమ్మవారటంచు

సనియుపన్యాసమియ్యవే యార్యసభల ॥భృగిర॥

52.

సీ. అవసరమున్న సయ్యాచారమిమ్మంచు

వైదికద్విజుల కీవచ్చుదొల్లి

యదియిప్పుడవసరమైన గైకొనవచ్చు

బ్రీతితోనంగీకరించవచ్చు

యజ్ఞనూత్రంబు పేరగును జంధ్యంబు జ

న్నిదమ్మంచు తెలుగున నెగడుచుండు

తన్నామధేయ గోత్రనిదర్శకమ్మగు

సద్విజులనుటకు సందియంబె
యిదియెరిగిన వారలిట్లెగఁగింతు
రనియుపన్యాసమిచ్చితి వార్యసభల ॥భభిర॥
పాండవులేవురు బ్రతికియుండగలక్క
యింటగఱించి రంచెంచియాంచి
కేయుండువిదురుచే చేయించెవారికి

53.

పరలోకకృత్యంబు వైదికముగ
వారికినుగ్రీవుడేలీల నెనరించె
నిలవిభీషణుడన్న కేటులజేసె
భారతరామకథా రహస్యంబుల
నెరిగిన వారలిట్లెందుకందు
రనియుపన్యాసములు చెల్పియఖలసభల
దనరనాటిలి నిజయస్తంభమహాహ ॥భభిర॥

54.

సీ. మనకెందు కిటువంటి ఘనకార్యములుమాను
కాదుకూడదటన్న కమ్మవారు
నిదురించుసర్పంబు సదలించిలేవుట
గాదెఱుఁపివినున్న కమ్మవారు
వదలుకున్నది తొల్లి పిదపదియే మెడ
గట్టుకోనేలను కమ్మవారు
వైశ్వదేవముసేయ వలదనకూడదు
గద మేలుమేలనుకమ్మవారు
పలుదెరింగుల బలికెడు పలుకులెల్ల
చెవినిడక దీక్షనడిపిన సిద్ధుడవుర ॥భభిర॥

55

సీ. వలదన్న వారెల్ల బ్రతిమాలుకొనుచు
సంభావన లొసగిన భవ్యులైరి
భోజనంబులుచేసి పూర్ణాహుతినిదట్లే
ణలపూజజేసి యత్యులఘులైరి

భూరి దక్షిణల తాంబూలంబు లర్పించి
 తృప్తిగావించుచు ధీరులైరి
 యవబృథన్న నంబు నందుగృతజ్ఞత
 జంపతల్లాడి నున్నా తులయిరి
 శుద్ధతనులు మనోభీష్టసిద్ధులైరి
 యనఘభవదీయ పుణ్యమేనునగవచ్చు ॥భళిర॥

56.

సీ. మెడ్రాసుపెసిడెన్ మేదినిగుంటూరు
 జిల్లాను నెంగోలుచెంతనున్న
 కొప్పలుగామాన కోరిగీర్పర్తువు
 నందుజ్యేష్ఠంబునయందు శుక్ల
 దశమినానంద వత్సరములో వైశ్వదే
 వంబుగావించిన పండితుడవు
 ఈవిధినెవరైన గావించిశోభి
 యనురావతీసట్టణాఘృభోలి
 వైశ్వదేవంబానర్చిన ఫలముగొనుచు
 మూడుముగములు లీర్చిన పుణ్యసిధివి ॥భళిర॥

57.

సీ. ఒకచోట వేదశాస్త్రకథా వినోదంబు
 లొకచోట సద్వాక్య నికరములును
 నొకచోటగీతరసక చతురతలును
 నొకచోటమంజువాంశిక వినోద
 మొకచోటమార్దంగిక కృతభూభిక్షును
 లొకచోట రామభక్త్యుత్సవంబు
 లొకచోట పూర్వరాజోత్సాహ కృత్యంబు
 లొకచోట విబుధపజ్జకీనివిందా
 లొక్కమొగి వెయ్యిసేత్రంబు యున్నయట్లు
 హోమదీక్ష జెలంగుచు నుంటివార ॥భళిర॥

58.

సీ. బంధుకోటి నదల్పి పనులు జెప్పెడి నేర్పు నెలమి తో జెప్పి చేయించు
నేర్పు విబుధోత్తములతోడ విన్నవించెడి నేర్పు వేదార్థజాతంబు
వినెడి నేర్పు ధర్మశాస్త్రార్థముల్ తగ నెరింగెడి నేర్పు తెలియునట్లు
గను బోధించు నేర్పు సీత చెల్లునటంచు వర్ణింతు బుధులు నిలచు
పాథ్యాయుడ వనంగ మెలగు దవుర || భళిర || 59.

సీ. కొప్పలులో నరికూడుగల్గిన నాడు బరమాన్న భక్త్య ముల్దొరికిన
ట్లు కొప్పలులో నుంచి పప్పుగల్గిన నాడు పంచభక్త్యములు భు
జించినట్లు కొప్పలులో నొక్క కూరలభించుట ప్రడసాపూప
భోజనములట్లు కొప్పలులో పల కూర్చుండుటకు చోటు దొరికిన
మేడలు దొరికినట్లు లిట్టి కొప్పలు సందానమ్మధి నన్న! దాన మొ
నరించె ననుట సీతపముమహిమ || భళిర || 60.

సీ. సనహాదగులయి భాసిల్లు పెద చిన్న కృష్ణమూర్తులు భుజకీర్తు
లట్లు బంధువైతని వీరగంధము కేసయ్య యుప్పుటూ రోగ్గట
య్య యొప్పినట్లు ధరశ్రీకొల న్వరదారెడ్డి మొదలయిన వారలం
గద ముఖ్యసీగులట్లు బెజవాడహనుమంతు నిజసహాయము గల్లు
పంతుమునకు హనుమంతునట్లు యిన్నిగలిగిన జన్మము కేమికొ
దువ యలరెజన్నంబు రామునియాగమట్లు || భళిర || 61.

సీ. నిన్ను దైవముబోచు నిక్కమన్నందుకు ఘనత నీజేయుయాగం
బెసాక్షి ఫీరులు సీకు విధేయులన్నందుకు న్యాయమా నన్నదా
సంబెసాక్షి దేవతులైచ్చిరి దీనికన్నందుకు కృషి కనుకూలమా
వృష్టిసాక్షి సర్వదిగ్విజయంబు జరిగెనన్నందుకు ప్రకటితములగు
కానుకలెసాక్షి యార్యవినుతికి సహృదయంబెసాక్షి యిదినిజం
బని యనుట కియ్యలయెసాక్షి || భళిర || 62.

సీ. ఆర్యసన్నతమైన యలబ్రహ్మ విద్యయే నీధనంబొగదా నిక్కము
గను సర్వదిగ్విజయక సత్కీర్తికవ్యయే నీదు కూతురుగదా ని
క్కముగను పుత్రపౌత్రసమ్మధి గోత్రులైన ఘనండు నీనుతుడే
గదా నిక్కముగను శాంతదయాదిక సద్గుణమణిగణ సీతల్లియే

గదా నిక్కముగను! నవ్యవేంకట లక్ష్మీననాధనిన్ను! నిందునం
దును బొగడలేవందిగణము ॥భృగిర॥ 63.

సీ. లఖలాండ కోటిబ్రహ్మాండ రానులనెల్ల నొకరోమకూపమందుంచె
నెవడు! నతనికీతాను శేయ్యగనున్న జలధిపై నొకమూల నెవ్వ
గానుంచెనెవడు! నతనినొకప్పుడు నమ్ములపొది జేసి పంచాక్షరము
లందు బండునెవడు! నతడుతావక మానసాకృతి సద్భక్తతతికి
కోర్కెలోసంగితనుపుచుండు! నొరనిన్నెట్లుజేతు కై వారమికను!
కమ్మకులమెల్ల నీచేతభ్యాతిగాంచె ॥భృగిర॥ 64.

శా. వాణీనాథ నిదాన మానసఘృణీవందారు మందారసన్ధాణి
కోవ్యజ్వలమంజులద్యుమణి సామ్రాజ్యైకచింతామణి
హాసీంద్రస్తుతధోరణి సదమలాత్మా నాత్మవిద్వద్వద్గ్రాతేణి
సింగముసేని సత్కులమణి శ్రీరామయాజ్యగ్రాణి 65.

శా. రాజాజల్ భవి నల్లఊడశమహారాజల్ భుజాశక్తిచే
మీరన్యజ్ఞములెన్ని యోజరిపిరా మెప్పేలనీలాగు విద్యారూ
ఢీన్ ఘనయాగముల్ జరిపిరేధన్యాత్మవిజ్ఞానసుస్మేరా! సింగముసేని

శా. సారాచారమునీదు సొమ్ముమ్మదుసంచారం
బునీవిగంభీరంబెన్న భవద్వచోని యతిప్రా
వీణ్యంబునీవిద్య నీకారుణ్యంబ మృతార్థియం
దురు బుధులైవారము ల్లావును స్మేరాసింగముసేని 66.

శా. ఏయుక్తిన్ని నుగెల్వనెంచు బుధుడందేయుక్తి
మెప్పించునో యాయుక్తి న్నది నెంచి గెల్పెదవువిద్యా
ప్రాధిమ్య సద్యశక్తేయోదాయకమైనవాక్కులను
వర్ధిష్టుత్వమున్ బూనిలక్ష్మీయుక్తిసింగముసేని 67.

శా. ప్రాతేయాచల ధీరధీరచిత విద్యాసారసార
వ్రతాలోలప్రౌఢవిశాల శాలదమణి
లోకైక లోకైక నిత్యాలంకార యశోధురం
ధరధరాసారైకసోల్లాససం శీలాసింగముసేని 68.

శా. మందార ద్రుమకుండ శారదసుధా మర్త్యప్రభాస్వర్ధునీ
కందానందమరాళ పారదశరత్కంజాత నీహార
చిన్నుందీశాద్రిభిదేభశంకరుల ప్రజ్ఞనైల్లునీకీ
ర్తినద్బృందా సింగమునేని 69.

తే. గీ. కర్మమర్మమెరింగిన ధర్మసిధులు
కర్మమోక్షమునకుత్రోవగాదనంగ
కర్మకైజాతిభేదంబు కావలయునె
సోమరులపల్కులన వె శ్రీరామయాజి

క. ఈలీలవేదశాస్త్రము లోలిన్ గాలించిసార మూరించిననిన్ 70.
బోలుదురెవ్వరు సద్విద్యా ద్యాలోలుడవార రామయాజివరేణ్య.

క. అమరావతీశుడును శ్రీ రామలానాథుడునుకీర్తిగనిరేనినుబో
లినుహామహిమాధ్యుడవీ వమలిన సత్పుణ్యరామయాజివరేణ్య

క. ఇహపరములుసాధించిన మహిమన్యులవర్ధనతను మనుచుంటివిని
పహరాసిపాయడైవం బహహా సత్పుణ్యరామయాజివరేణ్య 71.

క. గిరులెల్ల రజితగిరులై పరిపూర్ణపయోధులెల్ల పాలకడలులై
బరగుభవతీర్తిని శ్రీకరపుణ్య రామయాజికారుణ్యనిధి 72.

క. కమ్మకులముద్ధరించగ నిమ్మహిసరిరూపమొందు నీశ్వరుడనుచున్
సమ్మతి బొగడుదురుబుధుల్ సుమీశ్రీరామయాజిసుగుణవిరాజి

క. నీరీతియాగనిరితిన్ వీరుడునై సోమయాజి పేరొందినవారేరీ ధా
రుణి సత్యసుధీరుచి శ్రీరామయాజి ధీరవరేణ్య 73.

క. నీవుధనధాన్యతతుల తపోవిభవంబు లనుపుత్రపుత్ర సమృద్ధి
శ్రీవర్ధిల్లుచునుండుము శ్రీవర్ధితరామయాజి శ్రీగుణరాజి 74.

క. శ్రీతిసంపత్సరముననీ వతులితయజ్ఞములొనర్తు వనిగాదె
దయామతులైదివిజులొసంగుదురతులార్థములునురామయాజీనీకున్

నీ తల్లిదండ్రులుగదా తనయులకనిపెంచు దిక్కనుకొనవచ్చు నిక్క
ముగను! నెకఋషి మిధునంబునకునుత త్రితయంబు నందు మ

ధ్యముని మధ్యమునిజేసి నరమేధమునకీరె నరనాధునకుతొల్లి
నాడు విశ్వామిత్రువలన బ్రదికె । నతడె నునస్సేపుడను ఋషి
యాగదా దిక్కుదై వంబని తెలియవలయు । ననుచునిజము నెరింగి
నయనఘమతివి నిజమునీశో నమానుడు నీపుగదగ ॥భృశర॥ 75॥

సీ. కొడుకుతండ్రికి దిక్కుగునటన్న బ్రహ్మాదుచారిత్ర ఘననిదర్శనము
గాదె । తండ్రి యాజ్ఞానువర్తనతే మాని చరించి తుదకు శత్రుని
చేత ద్రుంగజేసి పుత్రుండుతండ్రికి శత్రుజ్ఞానముఖ వ్యాఘ్రం
బుగాడె యాపట్లననుచు । నెవనికెవ్వరుగారు యిహపరంబులకుది
క్కుగుతానె తనకుగానాత్మ నెంచి నిజమెరింగి నటించెడినిపుణమ
తివి నిక్కముగ తుల్యమనవచ్చు నీకునీవె ॥భృశర॥ 76॥

సీ. పాణినాధుడుదిక్కు భార్యకునంటినూ పాణేశు లేవురు ద్రావి
దికిని । కురురాజుసభలోన కొప్పువట్టిడ్పింప వారింపజాలిరే పౌరు
షమున । మాన సంరక్షణ మాధవుచొనరించి సభను రక్షించిన
సరణివినమె । గావునతనకుదాగాక యెవ్వరుదిక్కు తత్వంబెరింగి
నధన్యనిధికిననుచు ధీరత్వమున సోమయాజివైతి । పఖిలధర్మస్వ
రూపుడవనగ నలదె ॥భృశర॥ 77॥

సీ. ఇలసోదరులు మెంహారులు దిక్కుటంటినూ వాలి సుగ్రీవులవర్త
నములు । రావణ కుంభకర్ణ విభీషణులమైత్రి తుదకు వారల దైన
దుర్విసేతి । యన్నలజంపించి యారాజ్యములనేలు తమ్ములదుష్ప్ర
వర్తనలుమదికి । రామాయణము నిదర్శనముగా దోపదే కాబట్టి
యీశుండు గానిదిక్కు ! యితరులెవ్వరు దిక్కు గారెంచిచూ
డు । మనచునిశ్చయమెరిగిన యలఘుమతివి ॥భృశర॥ 78॥

సీ. తనకులపత్నియే తన మనంబొగద తనజ్ఞానమేగద తనసుతీండు ।
తనసోదరులుగద ధరజ్ఞానులందరు తనతండ్రియేగద తనగురుండు ।
తనశాంతమేగద తనకామధేనువు ఘనతరానందంబు కల్పతరువు ।
గరిమసుజ్ఞానులొగద బంధువర్గంబువైరాగ్యమేగదా వాంఛితంబు ।

సత్యకైవల్యనిష్ఠయే నిత్యసుఖము! గానాంగినవరమ సుజ్ఞాననిధిని
॥భభిర॥ 79.

సీ. వ్రతనిష్ఠబూనిన వానిడాంబికుడంచు శాంతంబుగలవాని జడుడ
టంచు! నాచారవంతుని సతులమాయావంచు శూరత్వనిధి ద
యాశూన్యడంచు! శ్రోత్రప్రియాలాపుజూచి జారుడటంచు నర
మానిగనిపిచ్చి వాడటంచు! పండితవర్ణుని వాచాట నిధియంచు
కార్యసాధకుతంత్ర గాడటంచు! సాధునింద యొనర్చుర సాధు లట్టి
ధూర్తులనుమీటిమెలగు సత్కీర్తినిధివి ॥భభిర॥ 80.

సీ. జన్మిదములగోత్ర సత్పితృవర్గంబుజ్ఞేమంబు దెల్పుము చిత్రగుప్త!
వాఁడవంశజుడీల వైశ్వదేవముజేయ వారుస్వర్గముకేగినారు శమన!
వారిబాంధవపితృవర్గమే మనుచుండె జెప్పమా గుసగుసల్ చిత్ర
గుప్త! వాఁడవంశజులును వైశ్వదేవముసేయ నారదుసంపుయత్ను
ములుశమన! నియశోలక్ష్మి యిటునల్కు- నీదానుహిమ! బరగుయ
మచిత్రగుప్త సంనాదమనుచు ॥భభిర॥ 81.

సీ. వరత్న భూషణాంబర ధారులై యిప్లస్వర్గంబునకువచ్చు వారలె
వరు! వారుకొప్పలున వైశ్వదేవముసేయు నాతని పితృవర్గ మ
మరవర్య! నాతచాటుంతలో నరకంబుదిగదొక్కి యచటకేతెం
చుట యెంతవంత! యదినైశ్వదేవమహత్వంబు గాదె పరాకొంది
రో సహస్రాక్షమీర! లనుచు నారదుడిందుగో ననుమృదూక్తి
నెల్ల భువనము లభినమియింతు నిన్ను ॥భభిర॥ 82.

సీ. తనకు సింహాసనంబును వాహనంబు నూతనత సజ్జెనటంచు
తమ్మిచూలి! తనకు నిల్లును సెజ్జయును వేడ్కను లభించె ననుచు
నానందించె నచ్చుతుండు! తనకు విహారాద్రి ఘనతురంగంబును
సమకూరెననిమెచ్చె శంకరుండు! తనకు నాయుధమును ఘనసింధు
సమృద్ధి! నభినవంబుగ నంచు నమరవిభుడు! నీయశంబె నుతింతురు
నరతమాత్మ! గౌరముతోడ వందిమాగధులపగది ॥భభిర॥ 83.

సీ. శ్రీదమలతారక సాంఖ్యమునన్కు యోగములాటగీములై యమ!

గునీకు సాధితవై రాగ్య బోధోపరతులసంగతులు వినోదసముతు
లు నీకున్పుటతరకుంభక పూరక రేచకంబులు రాజవీధులై బో
ల్చునీకుదృగ్వాక్స్పర్శల నెఱు దీక్షిత్రయంబును నుద్యానవనము
లైయొప్పునీకు సతివిధేయత సింహాసనంబు నీకు నీశ్వరాధాన
ముపుట్టినెల్లు నీకు॥ భభర॥ 84.

సీ. మానసపూజచేమను భక్తవర్యున కిలబహిఃపూజల వెందుకొరకు
మనను మూలంబని కనుగొనుఘననకు బాహ్యదేవార్చనే పను
లకొరకు మననుబ్రహ్మార్పణంబనుచున్న వానికి సగుణపూజనమే
మిజకుపుకొరకు మననునిర్గుణమని మర్త్యబెరింగిన నీజగద్వర్తన
లెందుకొరకు నాస్తికమతస్తులకు బోధనటన కొరకు నడిపి నడి
పించుటయె నీదు నైజమహిమ॥భభర॥ 85.

సీ. శ్రీరస్తు విజయోస్తు స్థిరతరైశ్వర్యాభి సృద్ధిరస్తు అభీష్టసిద్ధిరస్తు
శుభమస్తు జయమస్తు శోభనమస్తు సంశోచమస్తు నురేంద్రతు
ల్యమస్తు ఆయురారోగ్య సదానందమస్తు విద్యాభావమస్తు బ్ర
హ్మాయురస్తు సర్వదిగ్విజయోస్తు సౌఖ్యమస్తు సమస్తబంధుజనై
క సంభావనోస్తు సకలసంపత్కరోస్తవిసద్బుధవరు లనుదినంబు
ను దీపింతు రిభిమతముగ॥భభర॥ 86.

సీ. జతులలాభస్థితి నఖిలగ్రహాక్తి క్షమాకుమారుడు బోమ
మీకుమారు సతతపరాక్రమ జయసిద్ధిలొనగియు మాకుమా
రుడుబోమ మీకుమారు దీప్తాయురారోగ్య దీప్తలొసంగుచు
మాకుమారుడుబోమ మీకుమారు బలయుక్తులొసగుచు పది
యరదమ్ముల రాకుమారుడుబోమ మీకుమారు ననుచు దీవిం
తు విబుధులు నవబృథంబు న్నా సమైకారుచుండిన సమయము
నను॥భభర॥ 87.

సీ. బుద్ధిమంతులునాజ్ఞ బద్ధులైనదగ్గ యుక్తులై తగియున్న సోదరు
లును పతియాజ్ఞ కడుగుదప్పక యుపచారంబు దనిపెడి నక్కశ
త్రంబుమణయు తల్లిదండ్రులయాజ్ఞ తలపైనిధరించి ప్రణామిలైత

గుత్తుతరత్తు ములును! చెప్పినపనులెల్ల చేసిబల్గెప్పులు బడయ
జాలినయట్టి బంధువులును! దొరకుటకు నెంత జేసిలో తొల్లితపము
గానిచో నేరిక్కిలు గలిగెనయ్య ||భళిర|| 65.

సీ. నీ: వీనినచోల్లు నిక్కమ్ముగ బ్రయాగ వైమిశారణ్యపుణ్య వసు
తమ్ముగను! నీయద్యమంబులు నిక్కమ్ముగ బోపకారంబులైన మా
ర్గంబులొను! నీవాగ్నిలాసముల్ నిక్కమ్ముగా వేద సారమ్ములమ్మ
త పుంజమ్ములగును! నీచరిత్రమ్ములు నిక్కమ్ముగా సన్మహర్షిచ
రిత్రంబులై చెలంగు! ననుచునుతియింతు సత్కవులనుదినంబు! నీ
తపపుణ్యఫలమిది నిక్కమ్ముగను ||భళిర|| 66.

సీ. నీకూర్మిగలమైతియేకదా కూర్మలకారుణ్య నిధులనుగా నెనర్చె
నీకరుణారసమేకదా మూర్ఖులఘనవిబుధ వరులగా నెనర్చె! నీక
టాత్మోన్నతియేకదా మూఢుల కవిచక్రవర్తులగా నెనర్చె! నీ
కౌతూహలంజేకదా జడులనుగాంభీర్య వనిధులగా నెనర్చె! నిను
ము రసయోగమున నగు కనకమగుట! మహితమయ్యె భవస్యహా
మహిమధరణి ||భళిర|| 67.

సీ. భిక్షాద్ధియెలకేగ వివరింపవేగారి బలియజ్ఞశాలకే సద్దగంధి!
లేడిసిల్లధరించు వాడెచ్చటనే గారి యాపంది నెరుగుదువా ల
తాంగి! ముసలియెద్దెక్కుచు సుసలువాడెచ్చట పశువులుగాచెడి
వాడెరుంగు! సంజహ్నిద్దుల గొండ్లిసలుపువాడెచ్చట నది జగన్మో
హినినడుగు తెలియు! ననుచులక్ష్మీయు గిరిజయు నాడుచున్న!
హాస్యములు నిన్నురక్షించు సహరపారింబు ||భళిర|| 68.

సీ. యోగియో యశలవిరాగియో సువిలాసభోగియో యనుచు
త్పూజ్యనిధులు! వీరుదోమహానియ శూరుడో నిగమసంచా
యనుచు ప్రజ్ఞాననిధులు! ఇంద్రుడో వాచాఫణింద్రుడో, టులే
సాంద్రుడో యనుచుసుజ్ఞానిఘనులు! మిత్తుడో పరమాని ఘన ని
నుగుణచారిత్తుడో యనుచు సూరిజనవరులు! పృథ్వి పరుంగనియె
లు సంపరించునపుడు! నిన్నుగని నన్నుతింతురు నిఖిలజ సక్తు గోచర
నెంద

సీ. కంజాపుడిమేటికాబోలు గాకున్న కమనీయపద్మహస్తములుగలవె
కంజారియీతండు కాబోలుగాకున్న పృథుదరస్త్రేరచంద్రికలుగ
వె కంజాపుడిభోగి కాబోలుగాకున్న నిగహానుగ్రహనియతిగ
దె కంజగర్భుడితండు కాబోలు గాకున్న చతురోక్తివరభోగి
తులుగలవె యనిబొగడుచుందురఖల సజ్జనులునియు తీర్థదాస్ర
ల మెలగెడిదేశములను ||భధిరి|| 70.

సీ. చతురాస్యమేల్కొల్పి చదువులిచ్చిన వాడు దివిజుల దృష్టిగ
దించువాడు భూదారరూపంబు పోలువుగాంచినవాడు బ్రహ్మాద
వరదుడై బరగువాడు వామనాకృతిభక్త నరులబోచినవాడుభా
ర్గవరాముడై ప్రబలువాడు శ్రీరామచంద్రుడై చెలగుచుండెడు
వాడుబలభద్రవిఖ్యాతి నలరువాడు పాద్మకల్యాణతార సంపద
ల వాడు నోపికనుబూని రక్షించుచుండునిన్ను ||భధిరి|| 71.

సీ. సరసంబుగనుపల్ల జడలపైచుట్టాలు పక్కలు బూబులై ప్రజ్ఞిమె
రయు చందువాసభము మహాల్పీలు శశిరవుల్ గాలి జాడ్యాలి
యై గరిమదనరు నురుగులు ఫోషక్కు బరగు హుష్టారుగా నో
వుదాల్చె నురలేవుగుల్కు వెన్నుండు సజుడును మన్నె గాండ్రయి
గొల్వ నెండికొండ నవాబు వేడ్కమీరి సీదుకోరిక లొసగుచు
నియతిబోచు దసరుదువునృద్ధి నాచంద్రతారకముగ ||భధిరి|| 72

సీ. సీదయకెలమిసీదై దగుసీదయసీజయంబునకుద్ది సీదుజయము! సీ
దాసమునకెన సీదాసచూగద సీతాంతికెసయగు సీదుతాంతి సీ
బలంబు సమంబు సీబలంబాగద సీప్రజ్ఞకునుతుల సీదుప్రజ్ఞ సీదీక్ష
కెసయగు సీదీక్షయేగద సీనిజంబునకెన సీనిజంబు సీదు కడిమి
నెనయగు సీదుకడిమి సీసమానుండు నిలయండు సీవెగదర

సీ. బుద్ధిర్ధ||

73.

లును పులింద మేలరాగనాథ తమ్ముడుచెప్పిల్లె సమ్మచూడు
త్రంబుమృరాస్కంద ఈమంకుచేష్టలు ముఖములు లెక్కించెము
నా నల్లలజేతువురా వినాయకనీవు పొడుగుముక్కను

10661

